

בש"פ 2122/23 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 2122/23

לפני: כבוד השופטת ר' רונן

המבקש: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה למתן רשות ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת בעמ"ת 21920-03-23 מיום 10.3.2023 שניתנה על-ידי השופט ח' סבאג

בשם המבקש: עו"ד ואסים שחאדה; עו"ד זאהר עבאס

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בנצרת בעמ"ת 21920-03-23 בה נדחה עררו של המבקש על החלטת בית משפט השלום בקריית-שמונה, שהורה להמתין לקבלת תסקיר מעצר בעניינו של המבקש טרם יחליט סופית בבקשה למעצר עד תום ההליכים. תסקיר כאמור הוזמן, והדיון בעניינו של המבקש נקבע ליום 22.3.2023.

רקע והליכים קודמים

2. בכתב האישום שהוגש נגדו יוחסו למבקש עבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש כלפי בת זוג ואיומים, אשר התבצעו לכאורה ביום 17.2.2023, בעת שהשניים שהו בביתם.

3. לצד כתב האישום, הגישה המשיבה ביום 22.2.2023 בקשה למעצרו של המבקש עד לתום ההליכים. ביום 26.2.2023 הורה בית משפט השלום בקריית-שמונה (כב' סגן הנשיא השופט מ' מרגלית; בית משפט השלום בקריית-

שמונה יכונה להלן: בית משפט השלום) על מעצרו של המשיב עד להחלטה אחרת, זאת בשל העבירות החמורות המיוחסות לו, המסוכנות הנשקפת מכך והחששות שהביעה בת זוגו. עוד ציין בית משפט השלום כי אין מקום בשלב זה לשמוע מפקחים לעניין חלופת מעצר, וכי יש לקבל תסקיר מעצר לבחינת מסוכנות המבקש בטרם תיבחן חלופה. דיון ההמשך נקבע ליום 14.3.2023.

4. על החלטה זו הגיש המבקש ערר (להלן: הערר הראשון) לבית המשפט המחוזי בנצרת (בית המשפט המחוזי בנצרת יכונה להלן: בית המשפט המחוזי). ביום 1.3.2023 החליט בית המשפט המחוזי (כב' השופט א' קולה) לקבל את הערר הראשון, כך שהתיק יוחזר לבית משפט השלום במטרה לקבוע מועד מוקדם ככל הניתן על מנת להתרשם מהמפקחים המוצעים במסגרת חלופת המעצר, ולגבש החלטה האם יש בהם בכדי לאיין את מסוכנות המבקש בהתאם.

ההליך דנן

5. בית משפט השלום שמע את המפקחים המוצעים ואת טענות הצדדים, וקבע ביום 9.3.2023 כי יש להמתין לקבלת תסקיר מעצר בעניינו של המבקש לפני שיקבל החלטה סופית בבקשה למעצר עד תום ההליכים. זאת, בהתחשב בעבירות החמורות המיוחסות למבקש, בהינתן החשש של המתלוננת ממנו, וחזקת המסוכנות הסטטוטורית בעניינו. כמו-כן, שקל בית משפט השלום אפשרות מעצר בפיקוח אלקטרוני, אך קבע כי אין בנמצא טעמים חריגים המצדיקים מעצר בפיקוח בעבירות של אלימות במשפחה בטרם התקבל תסקיר מעצר. בשל כך הוזמן תסקיר מעצר בעניינו של המבקש, ונקבע דיון ליום 22.3.2023.

6. המבקש הגיש ערר גם על החלטה זו של בית משפט השלום (להלן: הערר השני). ביום 10.3.2023 הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ח' סבאג) למחוק את הערר. החלטה זו ניתנה ללא נוכחות הצדדים. בית המשפט המחוזי נימק החלטתו בכך שהמקרה דנן אינו מעלה נסיבות חריגות המצדיקות הידרשות של בית המשפט לדיון בערר על החלטת ביניים בהליך מעצר. זאת, בשים לב שהמדובר בהחלטה המפנה את המבקש לקבלת תסקיר שירות המבחן ואינה מסיימת את הדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים.

בית המשפט המחוזי מצא כי בדיון קבע בית משפט השלום שיש להמתין עד לקבלת התסקיר, בהתבסס על כך שמדובר בעבירות של אלימות במשפחה המקימות חזקת מסוכנות סטטוטורית; ובשל החשש שהעלתה המתלוננת. כמו כן, קבע בית המשפט המחוזי כי בהתחשב בתאריך שנקבע להמשך הדיון, לא מדובר בפרק זמן ארוך המצדיק דיון בערר.

על החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערר שלפניי.

טענות המבקש

7. בבקשתו עותר המבקש לערור על החלטת בית המשפט המחוזי מיום 10.3.2023 ולהורות על קיום דיון בערר השני, או לחילופין להורות לבית משפט קמא לקיים דיון לגופו של עניין בערר זה.

8. לטענת המבקש, עניינו מעלה שתי שאלות משפטיות החורגות מעניינו האישי, ובשל כך יש להיענות לבקשת רשות הערר.

השאלה הראשונה נוגעת לסעיף 57(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: החוק) לפיו דיון לפי סעיף 53 לחוק, דהיינו דיון בערר על החלטה בעניין הנוגע למעצר, יתקיים בנוכחות הצדדים. לטענת המבקש, מחיקת הערר, מבלי לקיים דיון לגופו של עניין בנוכחות הצדדים, נעשתה בניגוד להוראת החוק.

השאלה השנייה נוגעת לקיומה של זכות ערר על החלטת ביניים בהליכי מעצר. לטענתו, סעיף 53 לחוק וכן פסיקת בית משפט זה תומכים בקיומה של זכות ערר כגון דא, אף במקרה בו המדובר בהחלטה המפנה את המבקש לשירות המבחן לקבלת תסקיר.

דיון והכרעה

9. לאחר שעיינתי בבקשה ובנספחיה הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות, אף מבלי להידרש לתשובת המשיבה.

10. הלכה היא כי רשות לערור ב"גלגול שלישי" לפי סעיף 53(א) לחוק תינתן במשורה, והיא שמורה אך למקרים חריגים. מדובר במקרים בהם מתעוררת שאלה משפטית בעלת חשיבות עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים להליך; או כאשר מתעורר חשש לאי-צדק חמור או עיוות דין (ראו, מיני רבים: בש"פ 944/23 רפאל דהן נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (14.2.2023) (להלן: עניין דהן)). כפי שיפורט להלן, הבקשה שבפניי אינה נמנית עם אותם מקרים חריגים המצדיקים מתן רשות ערר בגלגול שלישי, ועל כן דינה להידחות.

עריכת דיון בנוכחות הצדדים גם בעת מחיקה על הסף

11. המבקש טען כי היה על בית המשפט המחוזי לקיים דיון בערר בנוכחות הצדדים, וזאת אף אם בית המשפט שלערעור היה סבור כי יש למחוק את הערר. סעיף 53(א) לחוק קובע כי עצור או משוחרר בערובה רשאי לערור על החלטת בית משפט בנוגע למעצר ושחרור. בהמשך קובע סעיף 57(א) לחוק כי דיון לפי סעיפים 43, 52, 53 ו-58, יהיה בפני המשוחרר בערובה או סניגורו, בפני עצור, ובפני תובע. משילוב הסעיפים נובע אם כן לכאורה כי יש לקיים דיון בערר על החלטת בית משפט בנוגע למעצר בפני העצור והתובע - היינו במסגרת דיון פרונטלי.

השאלה הראשונה שאותה יש לבחון אם כן, היא האם דיון בערר על החלטת בית משפט בנוגע למעצר, כולל גם מקרה בו מחליט בית המשפט למחוק את הערר על הסף; או שמא במקרה כזה של מחיקה על הסף - רשאי בית המשפט שלערעור למחוק את הערר גם בלא לקיים דיון פרונטלי.

אכן, בהלכה הפסוקה יש בסיס לעמדה לפיה נדרש דיון בנוכחות הצדדים בערר גם במקרה בו מוגש ערר על החלטת ביניים וגם כאשר בית המשפט סבור כי יש למחוק אותו על הסף. כך למשל, בבש"פ 6332/12 פלונית נ' מדינת ישראל, פסקאות 10-13 (29.8.2012) עמד בית המשפט (השופט ח' מלצר) על חשיבות ההגנה על זכויות עצור

במטרה להבטיח הליך הוגן. בהחלטתו, מצביע בית המשפט על כך שהתיקון לחוק, שנעשה בשנת 2011, הפך הגנה זו למורכבת במיוחד בכל הקשור להחלטות בית המשפט המחוזי אשר התקבלו בעררים.

יחד עם זאת, ישנן בהלכה הפסוקה גם עמדות אחרות, שלפיהן בית המשפט שלערעור רשאי לדחות את הערר אף ללא קיום דיון (ראו: בש"פ 1498/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (24.2.2023)). אינני סבורה כי יש מקום להכריע בשאלה זו במסגרת הערר דנן, וכפי שאבהיר - קיומם של חילוקי דעות בנושא זה בשילוב עם יתר הנסיבות מביא למסקנה לפיה אין מקום להיעתר לבקשה ולתת למבקש רשות לערור.

דיון בערר על החלטות ביניים - ערכאת הערר

12. ערכאת הערעור איננה נוהגת ככלל לדון בעררים על החלטות ביניים במסגרת דיונים בבקשות למעצר עד תום ההליכים. הטעם לכך הוא שהערר עשוי להתייטר אם בסופו של דבר במסגרת ההחלטה הסופית תחליט הערכאה הדיונית להורות על שחרורו של הנאשם בתנאים כאלה או אחרים. משום כך, במקרים רבים אין מקום לקיים דיון "ביניים" בשאלת המעצר, אלא מוטב להמתין להחלטה הסופית של הערכאה הדיונית ורק לאחר מכן לקבל החלטה - ככל הדבר אכן יידרש.

יחד עם זאת, בנסיבות מסוימות יכול בית המשפט לדון ואף לקבל ערר גם על החלטת ביניים, עוד בטרם התקבלה החלטה של בית המשפט הדין בעניין ביחס לשאלה האם להורות על שחרור של הנאשם בתנאים או להורות על מעצרו עד תום ההליכים. כך למשל, עשויה ערכאת הערר לדון בערר כאשר היא סבורה באופן מובהק שאין בנמצא ראיות לכאורה הקושרות את הנאשם לאישומים המיוחסים לו. במקרה כזה, היא עשויה להורות על שחרורו בתנאים בלא צורך להזדקק לתסקיר שירות המבחן.

מקרה אפשרי אחר הוא כאשר ערכאת הערעור סבורה כי אין הכרח בקבלת תסקיר של שירות המבחן בענייניו של העורר, וניתן לקבל החלטה לשחררו בתנאים גם בלא תסקיר כזה. ביחס להמתנה לתסקיר שירות המבחן בבחינת חלופת מעצר, עמד השופט י' עמית בבש"פ 478/12 פריח אל אעסם נ' מדינת ישראל (23.1.2012) (להלן: אל אעסם) על כך שהדבר יוצר עומס על שירות המבחן, הגורם להתארכות ההליכים בתיקים בהם יש צורך אמיתי בתסקיר. משכך, בית המשפט של מעצר אינו צריך להפנות לשירות המבחן באופן "אוטומטי". הפנייה כזו צריכה להיעשות במקרים בהם ישנה חלופת מעצר שעומדת על הפרק, אך בכפוף לבחינה מעמיקה יותר (ראו שם, בפסקה 8).

13. ישנם אם כן מקרים בהם עשויה ערכאת הערעור לסבור כי אין להחזיק את הנאשם במעצר, בוודאי כאשר הדבר גוזר עליו ימים ארוכים של המתנה לתסקיר שירות המבחן, ולקבל החלטה בערר עוד בטרם הושלם הדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים. כדי שבית המשפט שלערעור יידרש לערר במקרה כזה, על העורר להראות כי יש טעם חזק שיצדיק כי ערכאת הערעור תדון בעניינו ותשקיע משאבים שיפוטניים נכבדים בשלב ביניים שכזה (ראו: עניין אל אעסם פסקאות 12-16).

14. במקרה שלפניי, קבע בית משפט קמא כי בעניינו של העותר לא קיים טעם מיוחד המצדיק להידרש לערר לגופו כבר בשלב זה. זאת, לאור טיב העבירות שביצע לכאורה - עבירות אלימות במשפחה, המקימות לגישת בית משפט

השלום חשש המצדיק המתנה לתסקיר שירות המבחן, כמו גם לאור חזקת המסוכנות הסטטוטורית (ראו למשל: בש"פ 611/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (27.1.2023)). אני סבורה כי אין מקום להתערב בהחלטה זו, שנימוקיה מקובלים עליי.

בית משפט קמא אף נתן משקל לעובדה כי פרק הזמן שנקבע עד לדיון בעניינו של המבקש אינו ארוך במיוחד, ובשל כך אין הצדקה לקיום דיון לגופו של עניין בערר - שהוא כאמור ערר על החלטת ביניים. ואכן, המועד בו תינתן החלטה לגופה של בקשת המעצר לאחר קבלת תסקיר שירות המבחן הוא קרוב באופן יחסי. גם שיקול זה שבית המשפט קמא הביא אותו בחשבון הוא שיקול רלוונטי, ואף אני סבורה כי במקרה כזה, נכון בדרך כלל לאפשר לערכאה הדיונית לסיים את מלאכתה בעניין חלופת המעצר (ראו: בש"פ 4026/15 גאזי חדד אראז מזאריב נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (15.6.2015) (להלן: עניין מזאריב)).

סיכום

15. כפי שהובהר לעיל, השאלה אודות הצורך לקיים דיון בנוכחות הצדדים בטרם החלטה אודות סילוקו של ערר על הסף היא שאלה שאין לגביה, נכון לעת הזו, הנחיה ברורה של ההלכה הפסוקה. לכן, ולאור המועד הקרוב של הדיון בעניינו של העורר; ומאחר שבית משפט קמא נדרש במסגרת החלטתו לטענות המבקש לגופן והכריע בהן, תוך שהביא בחשבון את נסיבות העניין ואת נסיבותיו האישיות של העורר, ותוך ניתוח מעמיק של המקרה ושל החלטת בית משפט השלום - לא מצאתי לנכון לתת למבקש רשות לערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי ולהורות על קיום דיון בפניו.

זאת, מאחר שמכלול הנסיבות שלעיל מביא למסקנה כי אין מדובר במקרה חריג די הצורך על מנת להצדיק ערר ב"גלגול שלישי", לגביו נפסק כי מתן רשות לערור לא תינתן בנקל (ראו למשל: עניין דהן, פסקה 9; בש"פ 2785/19 דן יאיר נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (18.4.2019); בש"פ 2809/14 רומן בזק נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (14.4.2014); בש"פ 5455/12 מרים אבו עדרה נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (11.7.2012); ועוד רבים אחרים). במצבים של "גלגול שלישי", בית משפט זה יידרש לעניין וידון בו לגופו במקרים החריגים שבחריגים, לאור העובדה שערכאת ערעור כבר דנה בעניין והושקעו משאבים שיפוטניים נכבדים בשלב ביניים שכזה.

משכך, הבקשה למתן רשות ערר נדחית.

ניתנה היום, כ"ב באדר התשפ"ג (15.3.2023).

ש ו פ ט ת